

Edificarea economico-socială a Dobrogei, pe de o parte, la care adăugăm creșterea numărului de turiști români și străini, și dezvoltarea fără precedent, în ultimii 25 de ani, a mișcării muzeale constănțene, pe de altă parte, au creat în **Constanța** un climat ce a transformat istoria și arheologia într-o preferință de masă.

Ca o cerință a acestei etape de dezvoltare muzeistică în Dobrogea s-a ivit tocmai necesitatea realizării unui muzeu care să continue firul istoric întrerupt în sec. XI—XII e.n. în sălile Muzeului de arheologie inaugurat în decembrie 1957. În acest mod capitole importante din istoria pământului dintre Dunăre și Mare, ca de exemplu: continuitatea autohtonă a elementului românesc în evul mediu, atestată de dovezi numeroase; lupta marilor noștri domnitori pentru neatarnare și readucere în granițele țării a teritoriului din dreapta Dunării; reintegrarea Dobrogei în hotarele României prin singele vărsat de ostașii români pe cîmpiile Bulgariei în 1877; începuturile mișcării socialiste și muncitorești; contribuția dobrogenilor în primul război mondial; insurecția victorioasă din august 1944; succesiunea marilor evenimente din procesul revoluționar care se desfășoară sub conducerea P.C.R. în vederea edificării societății socialiste multilateral dezvoltate în România, își aflau locul bine meritat în sălile unui muzeu nou.

Pentru aceste considerente esențiale Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al partidului nostru, în planul de măsuri privitoare la aniversarea Centenarului Independenței de stat a României, a aprobat, în decembrie 1975, organizarea în municipiul Constanța a *Muzeului de istorie națională și arheologie*, muzeu de anvergură cu referiri la istoria întregii țări.

Colectivul muzeului constănțean a plecat de la principiul organizării unui muzeu tematic în care să fie concentrată, într-o clădire adecvată, istoria românilor în toată complexitatea ei, cu ponderea pe ceea ce este particular ținutului dintre Dunăre și Marea Neagră. După doi ani de muncă intensă, la 25 decembrie 1977, noul obiectiv cultural științific se adăuga realizărilor cu care județul Constanța întâmpina Centenarul independenței de stat a României și sărbătorirea a trei decenii de la proclamarea Republicii.

Structurate și adaptate evoluției istoriei pământului românesc, cele 24 de săli, de la etajele I și II, oferă vizitatorului român și străin o mare desfășurare de piese tridimensionale, documente originale, texte, cărți, ziare, reviste, fotografii într-o concepție muzeală unitară. O succesiune de materiale selectate în conformitate cu tematica aprobată de forurile în drept redă procesul evolutiv al istoriei străvechi și vechi a pământului dobrogean în care se evidențiază piese deosebit de importante și pentru istoria întregului pământ românesc, multe din ele fiind descoperiri recente. Un accent puternic se pune pe momentele istorice de referință ca: formarea primului stat dac centralizat și independent de sub conducerea lui Burebista; etnogeneza poporului român ca rezultat al conviețuirii seculare dintre geto-daci și romani; migrațiile și civilizația autohtonă; stăpînirea lui Mircea cel Bătrîn și lupta domnitorilor români pentru reintegrarea Dobrogei în hotarele naturale ale țării.

La etajul al II-lea, prin documente valoroase și o modernă expunere muzeistică, sînt marcate alte mari momente din istoria modernă și contemporană a patriei noastre. Se detașează procesul de constituire a statului național unitar România, marcat de cele trei trepte ale sale; pătrunderea

socialismului științific în Dobrogea și dezvoltarea mișcării muncitorești în această regiune a României; activitatea Partidului Comunist Român în perioada interbelică pe teritoriul dobrogean; revoluția de eliberare națională și socială antifascistă și antiimperialistă din august 1944; șiragul de realizări ale poporului român, ale națiunii noastre socialiste, sub conducerea nemijlocită a P.C.R. avîndu-l în frunte pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, întiiul președinte din istoria noastră.

Muzeul și-a dobîndit un meritat prestigiu național și internațional atît prin valoarea deosebită a patrimoniului său cît și prin munca susținută a colectivului de muzeologi, de descoperire și valorificare a vestigiilor atît de numeroase pe care în evoluția sa societatea omenească le-a depozitat de-a lungul secolelor în pămîntul dobrogean.

Alături de această realizare, un loc deosebit îl ocupă *Monumentul triumfal — Tropaeum Traiani* și *cetatea omonimă de la Adamclisi*.

Încă de la sfîrșitul secolului trecut Monumentul și cetatea au constituit obiectul cercetărilor de specialitate, care au dus la apariția unei vaste literaturi istorice și arheologice. Rezultatele dobîndite sînt deosebite și ele au clarificat: istoria monumentului, reconstituirea sa structurală, problemele de artă, etnografie și de arhitectură ale lui și imaginea cetății Tropaeum Traiani.

Din momentul în care s-au început cercetarea și recuperarea pieselor monumentului comemorativ înălțat în anul 109 e.n., grija pentru conservarea și restaurarea sa a constituit o preocupare importantă a istoricilor și arheologilor români. Proiectul restaurării monumentului într-o piață din București a determinat transportarea pieselor descoperite în capitală, dar condițiile vitrege, în care interesele guvernelor ce se succedau la conducerea țării erau altele decît cele naționale, istorice, au făcut ca proiectul să nu poată fi realizat.

În anii socialismului, cînd istoria pământului românesc a devenit o permanentă grijă a partidului și statului nostru, cercetarea, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a complexului arheologic de la Adamclisi au constituit un obiectiv dintre cele mai importante.

Organele centrale și locale de partid și de stat, arheologii, arhitecții, istoricii, inginerii au căutat soluțiile cele mai viabile în vederea elaborării unui proiect care să ducă la aplicarea acelei metode de restaurare prin care să se realizeze o imagine integrală a monumentului și, de asemenea, să se conserve prețioasele piese figurate descoperite cu ocazia cercetărilor. S-a relevat necesitatea păstrării și expunerii pieselor la locul lor, acolo unde au fost create, pe cîmpul de bătălie de la Adamclisi unde s-au înfruntat dacii și romanii. Acest imperativ a determinat readucerea lor la Adamclisi.

Rămînea ca specialiștii să aleagă soluția cea mai potrivită, din punct de vedere științific, pentru restaurarea monumentului și adăpostirea pieselor. În urma unor discuții îndelungate a fost aprobată așa-numita restaurare „autoportantă” care constă în: restaurarea treptelor cu piatră, apoi, pe o bază solidă dată de un soclu de beton ce imită primele trei rânduri de asize ale paramentului, ridicarea unui schelet metalic ale cărui cadre conțin copii în piatră artificială ale pieselor originale. În acest mod copiile pot fi înlocuite oricînd, în funcție de rezultatele cercetărilor ulterioare. Macheta la dimensiunile originale, realizată astfel, redă imaginea integrală a monumentului, protejează „*in situ*” nucleul și cele câteva blocuri de parament originale, spațiul rămas între pereții machetei și nucleu oferind posibilitatea cercetării.

Paralel cu lucrările de restaurare de la monument s-a desfășurat și construcția, în centrul civic al comunei **Adam-elisi**, a muzeului adecvat conservării și expunerii pentru publicul vizitator, a tuturor pieselor figurate de la trofeu și a materialelor scoase în timpul săpăturilor arheologice ce se întreprind în cetate.

Astfel, s-a ajuns ca în luna mai 1977, monumentul restaurat, muzeul terminat, cetatea cu suita de edificii restaurate, un complex de mari dimensiuni să constituie un obiectiv cu care județul Constanța, întreaga țară au întâmpinat aniversarea Centenarului independenței de stat a României.

Inaugurarea acestui impresionant loc de istorie, în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a subliniat cu mare forță legătura indisolubilă între acest certificat, în piatră, de naștere a poporului român și respectarea adevărului istoric, politică pe care P.C.R., secretarul său general, o desfășoară cu consecvență.

Bogatele vestigii arheologice pe care anticul oraș **Callatis** și zona din împrejurimi le conțin și care prin munca intensă a cercetătorilor bucureșteni și constănțeni sînt scoase la iveală, dezvoltarea pe care o cunoaște orașul Mangalia de azi sub aspect economic și social, toate au influențat în mod pozitiv viața muzeală de aici. Micul și pitorescul muzeu ce ființa pe malul mării, alături de ruinele zidului de incintă și al unor edificii din epoca romană tîrzie, devenise depășit în scopurile sale funcționale și se cerea amplificat.

Planul elaborat de conducerea Muzeului de istorie națională și arheologie din Constanța, avînd aprobarea organelor locale de partid și de stat, prevede mai multe etape de organizare a unui muzeu nou.

Într-o primă etapă, încheiată la 15 iulie 1978, spațiul special construit și destinat expoziției de bază a făcut posibilă realizarea unei narații care marchează, prin piese arheologice valoroase, momentele importante ale istoriei callatienice, din cele mai vechi timpuri pînă în zorile feudalismului. Cu acest prilej a fost inclus în circuitul muzeal și „Mormîntul cu papirus” reconstituit între anii 1959—1961.

Într-o a doua etapă, care se află în curs de desfășurare, se vor face amenajări în parcul din împrejurimile clădirii, amenajări care vizează reconstituirea unor obiective arheologice descoperite mai demult sau mai recent, cum ar fi: Mormîntul cu boltă de la 2 Mai, complexul funerar din imediata vecinătate a tumulului cu papirus și a altor vestigii acumulate în patrimoniul callatian. Această ambianță, la care se vor adăuga în etapele următoare și alte obiective, va transforma frumosul colț al orașului Mangalia, unde se află noul muzeu, într-un mare parc arheologic, sugerînd vizitatorilor din țară și străinătate, poposiți pe meleagurile din sudul Dobrogei, evoluția civilizațiilor care s-au dezvoltat pe pămîntul geto-dac dintre Dunăre și Pontul Stîng.

Tot în cursul acestui cincinal, atît de bogat în realizări culturale, se vor încheia și amenajările muzeistice, începute deja cu mare amploare, la *Complexul arheologic de la Capidava*, unde alături de impresionantele ziduri de apărare și edificii ale cetății în care s-au descoperit dovezi incontestabile de viață și muncă ale românilor, se realizează un frumos muzeu, care, în conformitate cu tematica concepută de muzeologii constănțeni, va conține materiale arheologice de o mare valoare pentru documentarea prezenței poporului român pe malurile Dunării.

Alături de aceste obiective muzeale grandioase, care au transformat Muzeul de istorie națională și arheologie din Constanța într-un mare complex ce cuprinde patrimoniul întregului județ justificînd atributul de național acordat unui muzeu provincial, în cursul ultimilor ani a cunoscut o amploare deosebită, justificată de importanța singurului ținut românesc transdanubian în istoria generală a patriei, cercetarea arheologică de teren.

Au continuat săpăturile sistematice la marile obiective arheologice de la **Capidava**, **Sacidava**, **Păcuiul lui Soare**, **Bugeac**, **Adamelisi**, **Albești**, **Constanța**, **Histria**, unele în colaborare cu Institutul de arheologie din București, și au început, fiind în plină desfășurare, cercetările pe traseul **canalului Dunărea — Marea Neagră**. Pe valea Carasu, bogată în vestigii ce atestă o continuitate de locuire a autohtonilor din îndepărtatele epoci ale istoriei pînă în contemporaneitate, muzeografii constănțeni au desfășurat, alături de cei din București,

o intensă activitate care a avut ca rezultat îmbogățirea patrimoniului cultural național. Cercetările efectuate la **Straja** au îmbogățit dovezile privind paleoliticul dobrogean, iar cele de la **Medgidia**, încheiate recent, au dus la descoperirea unor materiale, de o mare valoare, aparținînd culturii Hamangia. În alte puncte ale canalului, la **Cernavodă**, **Medgidia**, **Castelu**, **Basarabi** au fost cercetate așezări, cariere, sisteme de fortificații aparținînd începuturilor feudalismului, în care materialele arheologice scoase la iveală dovedesc viața intensă, materială și spirituală, a populației autohtone în veacurile IX—XIe.n.

În momentul bilanțului realizărilor cincinalului, pe care în curînd îl încheiem, putem afirma, cu certitudine, că întreaga activitate a Muzeului de istorie națională și arheologie din Constanța a cunoscut realizări deosebite, a trecut la o nouă calitate, calitate care ne incumbă noi și noi eforturi în vederea justificării investițiilor materiale și spirituale pe care conducerea de partid și de stat, organele locale ni le acordă.

Avem în plan realizarea unor noi obiective muzeale în județul Constanța, obiective care să reflecte cu cît mai multă justete munca pe care colectivul de muzeografi constănțeni o desfășoară cu pasiune și la un înalt nivel științific. În această ordine de idei amintim obiectivul de la Histria care deja a început să fie edificat. Construcția muzeului, care deocamdată a stagnat din motive obiective, este prevăzută a fi terminată în cincinalul viitor și va cuprinde materialele arheologice cele mai reprezentative, descoperite în cursul campaniilor de cercetări arheologice începute încă din anul 1914 și care în anii socialismului au cunoscut o amploare deosebită. În acest mod, vechea clădire a muzeului, ridicată de V. Pârvan în deceniul al treilea al secolului nostru, care nu mai corespunde noilor necesități de depozitare, conservare și expunere, va fi înlocuită cu un edificiu modern, corespunzător cerințelor pe care arheologia românească, pe de o parte, și publicul vizitator, pe de alta, le solicită. În acest fel piese de o mare însemnătate pentru istoria cetății milesiene de pe țărmurile Pontului stîng, în epocile greacă și romană, care se află în diversele muzee din țară, vor fi concentrate acolo unde au ieșit la lumină, acolo unde au fost produse.

Un alt obiectiv de viitor îl constituie Muzeul de la Medgidia care va avea scopul de a cumula și expune materialul arheologic descoperit cu prilejul săpăturilor efectuate pe traseul canalului Dunărea — Marea Neagră. Va fi un muzeu important care va ridica și mai mult nivelul cultural al orașului ce va deveni un mare centru economic în viitorii ani. Muzeul de la Medgidia, în conformitate cu tematica generală elaborată de un colectiv de muzeografi constănțeni, va desfășura istoria Dobrogei din cele mai vechi timpuri pînă în epoca noastră, evidențiînd intensă locuire a văii Carasu în epocile istoriei noastre, rolul important pe care acest ținut l-a jucat și îl joacă în viața societății omenești din această parte a României.

Un aspect pe care dorim să-l relevăm este acela al publicațiilor pe care Muzeul de istorie națională și arheologie din Constanța le scoate anual și care contribuie și ele la creșterea prestigiului național și internațional al acestui lăcaș de cultură. Pentru perioadele străvechi și vechi ale istoriei dobrogene și românești, revista „Pontica”, ajunsă la cel de-al unsprezecelea număr, cuprinde numeroase note, articole, studii ce fac cunoscute în țară și peste hotare cele mai importante concluzii privind cercetările pe care arheologii constănțeni, și nu numai aceștia, le fac pe întregul teritoriu dintre Dunăre și Marea Neagră. Remarcăm în acest sens concluziile deosebit de valoroase privind Limes-ul danubian pe care muzeografii constănțeni le-au publicat în urma săpăturilor efectuate la Capidava și Sacidava, rezultatele importante pe care le evidențiază șantierul arheologic de la Albești, unde alături de greci înțilnim puternice prezențe ale geto-dacilor, articolele privind epoca feudalismului timpuriu pe teritoriul Dobrogei.

Avem în perspectivă reluarea „Analelor Dobrogei”, publicație de tradiție privind istoria medievală și modernă a pămîntului dobrogean.

Sînt obiective importante care, o dată realizate, vor îmbogăți și diversifica activitatea muzeografică din județul Constanța, vor contribui la sporirea întregii vieți culturale-educative din România.